

**ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ**

**ΣΤΟ
ΔΙΗΜΕΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ**

Αθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 2013

Υπάρχουν επετειακές γιορτές μάλλον βαρετές. Τα παλιά και γνωστά επαναλαμβάνονται σε ένα ακροατήριο που τα έχει ακούσει ήδη πολλές φορές. Η σημερινή συνάντηση δεν πρέπει να εξελιχθεί με αυτόν τον τρόπο. Σήμερα δεν είναι 1981, όταν κέρδισε το ΠΑΣΟΚ για πρώτη φορά τις εκλογές ούτε 1985, 1993, 1996 ή 2000 όταν ξανακέρδιζε τις εκλογές. Ούτε καν βρισκόμαστε στο 1989 όταν έχασε τις εκλογές αλλά συγκράτησε μεγάλο μέρος της δύναμής του. Σήμερα η παράταξή μας, που καθόρισε για τριάντα χρόνια τη σύγχρονη ιστορία της χώρας, έχει χάσει σχεδόν ολοκληρωτικά την επιρροή της.

Το σκηνικό θυμίζει, δυο χρονιές κλειδιά, το 1967 και το 1974. Το πραξικόπημα το 1967 πιστοποίησε την ολοκληρωτική αποτυχία της δημοκρατικής παράταξης. Η δημοκρατική παράταξη είχε χάσει το 1967, τέσσερα χρόνια μετά τη θριαμβευτική της νίκη, κάθε κύρος. Είχε παρασυρθεί σε δαιδάλους εσωτερικών διενέξεων από τους παράγοντες του πελατειακού κράτους, παράγοντες που η ίδια είχε αναδείξει και πρόβαλε. Η χώρα βρισκόταν τότε ακυβέρνητη. Παρ' όλ' αυτά, κεντρικό θέμα της πολιτικής τότε δεν ήταν η υπέρβαση της μεγάλης οικονομικής και θεσμικής υστέρησης της χώρας, δεν ήταν η μελλοντική προοπτική της, αλλά

το μέλλον των αρχηγίσκων των ρουσφετιών και των κομματαρχών τους.

Το 1974 αυτοί που προκάλεσαν την πανωλεθρία του 1967 επανήλθαν στο προσκήνιο, σα να μη συνέβη τίποτα, για να επαναφέρουν στη ζωή τα ίδια παλιά μαγαζιά. Υπήρχαν όμως εκτός από αυτούς και άλλοι, πολλοί, που δεν ήταν διατεθειμένοι να παίξουν το παιχνίδι των ασήμαντων πολιτευτών, των αιώνιων βουλευτών, των πολιτικών που παρά τις επικλήσεις τους στην αλλαγή εργάζονταν για τη διατήρηση-συντήρηση εξασφαλίζοντας έτσι την μέτρια ύπαρξή τους.

Οι άλλοι, οι πολλοί το 1974 δεν ήταν οργανωμένοι, δεν ήταν ομάδες με σκοπιμότητες, δεν ήταν πρόσωπα με εγωκεντρισμούς και επιθυμία ανάδειξης, δεν ήταν βαρύγδουπα ονόματα, δεν γνωρίζονταν καν μεταξύ τους. Ήταν χιλιάδες πολίτες που ζητούσαν ένα νέο δρόμο. Ήθελαν να υπάρξει μια άλλη πολιτική από την προχουντική πολιτική, να υπάρξουν σχέδια, στόχοι, να δουλέψουν οι υπεύθυνοι με γνώση και ανάλυση της πραγματικότητας. Ήταν αντίθετοι με τις κενολογίες, υποσχέσεις,

πομπώδεις φράσεις που συγκάλυπταν τα πραγματικά προβλήματα.

Το ΠΑΣΟΚ δημιουργήθηκε το 1974 με τη συνδρομή των πολλών αγνώστων ή των γνωστών για τους οποίους όμως οι πολιτικοί της εποχής χρησιμοποιούσαν απαξιωτικές εκφράσεις, τους θεωρούσαν άπειρους, ιδεολόγους, τεχνοκράτες και γι' αυτό ανίκανους. Ιδρύθηκε από ανθρώπους που είχαν το θάρρος να διαμαρτυρηθούν έντονα και με πολλούς τρόπους κατά της χούντας, όταν οι παλαιοπολιτικοί περίμεναν σιωπηλοί να περάσει η μπόρα. Ιδρύθηκε από πρόσωπα που είχαν γνωρίσει την καταπίεση, τη φυλακή, την εξορία, τα βασανιστήρια, το φόβο, την αυθαιρεσία της εξουσίας. Ιδρύθηκε από τους άσημους της μεγάλης μάζας που δεν ανέχονταν να αρχίσει πάλι ο κενός περιεχομένου ανταγωνισμός των διασήμων της πολιτικής ελίτ που κυριαρχούσαν πριν το 1967 και αισθάνονταν απέχθεια προς τα διάφορα παλαιά σχήματα, την Ένωση Κέντρου, την ΕΡΕ και την ΕΔΑ. Αισθάνονταν αποστροφή για όσους είχαν προκαλέσει με τη συντηρητική, παραδοσιακή, εγωκεντρική και ακραία επιπόλαια συμπεριφορά τους την αρπαγή της εξουσίας από τους ξένους πράκτορες και το στρατό.

Βρισκόμαστε σήμερα σε μια παρόμοια στιγμή, σε μια στιγμή που είναι ανάγκη να αρχίσει μια νέα εποχή. Οι ταγοί μας στην πλειοψηφία τους αποδείχθηκαν ανειλικρινείς απέναντι στους εαυτούς τους, απέναντι στη χώρα, αυτάρεσκοι για τα αξιώματα που κατείχαν είτε στην κυβέρνηση είτε στην αντιπολίτευση, απασχολημένοι με την προβολή του εαυτού τους. Τυφλοί κι αδιάφοροι για τις επιδράσεις στην ελληνική οικονομία της ενιαίας αγοράς, του ενιαίου νομίσματος, των νέων συνθηκών της Ευρωζώνης που οι ίδιοι χαιρετούσαν. Παρά την κοσμογονική αλλαγή στη θέση της χώρας και την λειτουργία της σε ένα νέο περιβάλλον, κυρίαρχος στόχος της πολιτικής συνέχισε να είναι γι' αυτούς, ο χειρισμός των διορισμών, των παροχών, των προσόδων ώστε να μεγιστοποιείται η εκλογική απήχηση. Το 2004 περισπούδαστα τόνιζαν, πως αυτοί θα έδιναν στον ελληνικό λαό ό,τι δεν του είχε δώσει μέχρι τότε το ΠΑΣΟΚ δηλαδή θέσεις και χρήματα. Οι συνθήκες όμως είχαν αλλάξει μετά την ένταξη στο ευρώ. Δεν ήταν πια δυνατό, η Τράπεζα της Ελλάδος να τυπώνει με παραγγελία της κάθε κυβέρνησης ανέμελα χαρτονόμισμα για να καλύπτει τις πελατειακές ανάγκες των κυβερνήσεων. Κατέφυγαν τότε χωρίς δισταγμό, χωρίς πρόνοια στον ευρωπαϊκό δανεισμό. Εκμεταλλεύτηκαν τα φθηνά επιτόκια και συνεργάστηκαν με τις

μεγάλες ξένες τράπεζες που παρείχαν άπλετο χρήμα, ασυνήθιστα φθινό και πολύ. Οι πρωτογενείς δαπάνες ξεπέρασαν σταθερά και γρήγορα τα κρατικά έσοδα από το 2005 και μετά για να κορυφωθούν το 2009 και να ξεπεράσει η Ελλάδα κάθε προηγούμενο, αλλά και κάθε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προς το ύψος του ελλείμματος. Εκείνη τη στιγμή της καταστροφής το ΠΑΣΟΚ θεώρησε και αυτό ότι δεν υπάρχει λόγος ιδιαίτερης ανησυχίας, ότι χρήματα μπορούν να βρεθούν για τη συνέχιση των υποσχέσεων και παροχών. Σιωπήσαμε όταν βλέπαμε το τσουνάμι της κρίσης να έρχεται. Επαναφέραμε μάλιστα στην τάξη κάποιους λίγους που το επισήμαιναν. Κυριάρχησε το δόγμα, ότι μια προοδευτική κυβέρνηση είναι ενάντια σε περικοπές παροχών, επιδομάτων και προσόδων. Ότι ο προοδευτικός χώρος δεν έχει σχέση με σταθεροποίηση ή με ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς, «τα δίνει όλα», για να χρησιμοποιήσω μια γνωστή σε όλους έκφραση. Δημιουργήσαμε την εντύπωση ότι ως μάγοι θα τα τακτοποιήσουμε όλα χωρίς να είναι ανάγκη να ανησυχήσουμε τους πολίτες. Πληρώσαμε όχι μόνο τις φαντασιώσεις μας με το πετσί μας αλλά τις πλήρωσε και ο ελληνικός λαός, πράγμα πολύ χειρότερο. Παρ' ολ' αυτά οι παλιές ιδέες μας περιστοιχίζουν ακόμη. Δεν τολμάμε να αναμετρηθούμε

μαζί τους, να αλλάξουμε αποφασιστικά ρότα. Κάποιοι από μας, ακόμα και σήμερα υπερασπίζονται, για χάρη δήθεν των εργαζομένων, τις τερατώδεις ρουσφετολογικές προσλήψεις που έγιναν από τη Ν.Δ από το 2004 έως το 2009. Παραβλέπουν επίμονα ότι η χώρα καταστράφηκε από αυτήν την πρακτική. Αποσιωπούν ότι χιλιάδες έλληνες έμειναν άνεργοι και περιήλθαν σε φτώχεια, γιατί σπαταλήθηκαν αλόγιστα τα χρήματα που θα δημιουργούσαν έργα, απασχόληση, προοπτικές.

Τι μάθαμε από αυτήν την εξέλιξη. Δυστυχώς πολύ λίγα. Ο λόγος μας είναι ακόμη δύο ή περισσότερων επιπέδων. Ένας προς την τρόικα που προσαρμόζεται στους περιορισμούς του μνημονίου, και θέλει να εξασφαλίσει τα χρήματα που μας λείπουν. Ένας προς τους πολίτες. Οδυρόμαστε για τα όσα συμβαίνουν. Ψάχνουμε τρόπους αποστασιοποίησής μας. Δήμαρχοι δεν συμφωνούν με τα μέτρα που αφορούν την τοπική αυτοδιοίκηση. Αλλά ζητούν να τους εξοφληθούν τα εκατομμύρια που υπερδανείστηκαν οι Δήμοι. Ο συνδικαλιστής εκπαιδευτικός υπόσχεται για χάρη της Παιδείας απεργίες επ' αόριστον. Τα παιδιά τα γράφει στα παλιά του τα παπούτσια. Ο τρίτος λόγος είναι εκείνος που χρησιμοποιούμε μεταξύ μας. Άλλοτε άτεγκτος, άλλοτε συμφιλίωτικός για να

διατηρούμε επωφελείς συσχετισμούς. Όλα επιτρεπτά. Όλα ασαφή και αβέβαια. Παρ' όλο που εμείς έχουμε τώρα την ευθύνη, παρ' όλο που σε μας ως κυβερνήτες, ανήκουν οι πρωτοβουλίες και σε μας προσβλέπουν οι πολίτες για να τους δείξουμε το δρόμο της ανάκαμψης.

Αναρωτιέμαι, γιατί τόσες διαφορετικές γλώσσες; Δεν πρέπει να ξέρει ο πολίτης την αλήθεια; Δεν πρέπει να έχει πλήρη πληροφόρηση για να κρίνει; Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να επεξεργαζόμαστε και να του παρουσιάζουμε εναλλακτικές λύσεις για να επιλέξει;

Σε μια δημοκρατία, αν θέλουμε να υπάρχει δημοκρατία και κοινωνία πολιτών, ο πολίτης δεν βρίσκεται υπό επιτροπεία. Ο πολιτικός δεν είναι ο κηδεμόνας του που κρίνει τι θα μαθαίνει. Μια χώρα έχει το επίπεδο ανάπτυξης και πρωτοβουλιών που έχουν οι πολίτες της. Αν δεν προσπαθήσουμε οι πολίτες να έχουν πληροφόρηση, γνώση, κρίση, θα βρισκόμαστε μονίμως σε υστέρηση. Η υποτίμηση των πολιτών υποτιμά τη χώρα. Η συγκάλυψη της αλήθειας από τους πολιτικούς δημιουργεί μια κοινωνία η οποία δεν μπορεί να λύσει τα προβλήματά της. Που

γίνεται έρμαιη δημαγωγών, τσαρλατάνων, που πιστεύει σε «ψεκασμούς», προσβλέπει σε σβάστικες και ελπίζει σε μάγους με ταχυδακτυλουργίες που θα βρουν από το πουθενά χρήματα και πετρέλαια.

Για να βγούμε από την άβυσσο που βρισκόμαστε, πρέπει να σταματήσει η υποτίμηση της νοημοσύνης των πολιτών. Το ΠΑΣΟΚ θα συνεχίσει ακάθεκτο την πορεία της πτώσης του, αν κλείσει τα μάτια στις ανάγκες της εποχής, αν θεωρεί την πολιτική μια τυποποιημένη συμπεριφορά, μια ρουτίνα, αν αρκείται να ασκεί μικροπολιτικές παραχωρώντας προσόδους ή ρυθμίζοντας πρόσκαιρα και επιφανειακά τις ανάγκες, αν ασχολείται με την επικοινωνία, την προβολή, τις δημόσιες σχέσεις, την εικόνα και όχι με τις λύσεις που έχει ανάγκη ο τόπος.

Χρειάζεται, τώρα, θάρρος. Να καταπολεμήσουμε την αδιαφορία που βολεύει, τη σιωπή που μας απαλλάσσει από προβλήματα, τη συμπόρευση με την κυρίαρχη γνώμη που προλαμβάνει δυσκολίες. Χρειάζεται να ανοίξουμε νέους δρόμους, να παλέψουμε για πεποιθήσεις, να δημιουργήσουμε διαφορετικά. Σταθήκαμε στην κρίση πολλές φορές αντίθετοι σε αρεστές απόψεις. Αλλά με τύψεις.

Δεν απαλλαγίκαμε αποφασιστικά από τη ρουτίνα του ναι και του όχι. Υπερασπιστήκαμε το σωστό, αλλά δεν παλέψαμε γι' αυτό με πεποίθηση και πρωτοβουλίες. Υπεκφύγαμε όταν έπρεπε να δώσουμε σαφείς απαντήσεις. Ο κόσμος μας κατέταξε γι' αυτό στη γκρίζα μάζα των τυποποιημένων, των φοβισμένων, των όσων θέλουν να επιζούν χωρίς διαφορετικότητα και πάθος. Σ' αυτούς που δεν προσφέρουν.

Το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σήμερα σε μια ευνοϊκή συγκυρία. Μετά την αποχώρηση της ΔΗΜΑΡ από την κυβέρνηση απαντήθηκε αρνητικά το ερώτημα για τη θέληση της να συμβάλει στην αναμόρφωσή του προοδευτικού χώρου. Δεν έχει τη φαντασία γι' αυτό. Την πνίγει ο αριστερός κονφορμισμός της.

Ο δικομματισμός ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος χαρακτηρίζει τη σημερινή πολιτική κατάσταση είναι στείρος. Διακρίνεται από συνεχείς υβριστικές αντιπαραθέσεις που δεν προσφέρουν στον πολίτη καμιά πληροφόρηση, απλοποιούν τα πολιτικο-οικονομικά προβλήματα και καθιερώνουν ως πρότυπο το επίπεδο καφενειακής διαμάχης υπέργερων συνταξιούχων.

Ο προοδευτικός χώρος μετά την κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σε συνεχή αναζήτηση διεξόδων για να διαμορφώσει μια πολιτική που δεν συνθλίβεται στο δίλημμα ναι ή όχι στο μνημόνιο. Υπάρχουν πολλές διάσπαρτες δυνάμεις που θέλουν να συνεργασθούν, να προχωρήσουν μαζί σε αναζητήσεις θέσεων και πρωτοβουλιών για την αναδιαμόρφωση της κοινωνίας. Υπάρχει ένα τμήμα της ελληνικής κοινωνίας που αποστρέφεται τους δογματισμούς, τα σχοινοτενή κομματικά κείμενα που δίνουν εξηγήσεις σε όλα, αδιάφορες και άχρηστες.

Υπάρχει διαδεδομένη η αίσθηση ότι η χώρα διατρέχει τον κίνδυνο οι δημιουργικές της δυνάμεις να μην μπορέσουν να αντιπαρατεθούν στο όλο και πιο εχθρικό περιβάλλον που διαμορφώνουν οι συντεχνίες, τα οργανωμένα συμφέροντα, και οι κατεστημένες εξουσίες.

Υπάρχουν πολίτες που φοβούνται ότι η χώρα πορεύεται σταθερά προς την άρνηση της ελευθερίας της σκέψης και της αναζήτησης. Ότι κατευθύνεται προς μια κοινωνία όπου θα κυριαρχεί όλο και μεγαλύτερη εχθρότητα, φόβος και σιωπή. Ότι ένα όλο και πιο επικίνδυνο αμάλγαμα από «αγανακτισμένους» γιατί κινδυνεύουν

τα συντεχνιακά τους προνόμια και οι πρόσοδοί τους, από μονίμως απεργούντες με κάθε αφορμή, γιατί αδυνατούν να σκεφθούν λύσεις από επιθετικούς οπαδούς της τάξης και ασφάλειας, από πολιτικούς των εύκολων και των αναπόδεικτων καταγγελιών, από επιχειρηματίες που νοσταλγούν τη δραχμή και την παλιό ασυδοσία τους θα οδηγήσει σε ολοκληρωτικές επεμβάσεις «για να τελειώνουμε πια».

Χρειάζεται νέα αρχή τώρα. Αρχή στην οποία όλοι θα μπορούν να συμμετέχουν και στην οποία δεν θα υπάρχουν εισιτήρια πρώτης, δεύτερης και τρίτης θέσης. Χρειάζεται ελεύθερη συζήτηση, χωρίς ιμάμηδες και διαγραφές για να περιορίζεται η σκέψη. Χρειάζεται αναζήτηση σε διάφορες κατευθύνσεις, με σχέδια, με ιδέες. Χρειάζονται ανοιχτές διαδικασίες και όχι κλειστά δωμάτια όπου όσοι έχουν εγκατασταθεί αποκλείουν τους άλλους. Χρειάζεται μια φάση όπως εκείνη του '74 χωρίς αρχηγούς, επετηρίδες, ιεραρχίες. Χρειάζεται ειλικρίνεια.

Ας αφήσουμε για λίγο κατά μέρος τις παραδοσιακές αντιλήψεις της κομματικής οργάνωσης, την ανάγκη του Αρχηγού, την τακτοποίηση των σημαντικών στελεχών σε πολιτικά ή εκτελεστικά

γραφεία, τις γραμματείες της οργάνωσης και της διαφώτισης που καθορίζουν ποια είναι η θέση του καθένα και τι πρέπει να πιστεύει, τις Κεντρικές Επιτροπές που συγκεντρώνουν όλους που θεωρούν τους εαυτούς τους σημαντικούς. Ας δούμε ότι κοντά στο ΠΑΣΟΚ μπορούν να υπάρχουν και άλλα σχήματα στο πλαίσιο της προοδευτικής παράταξης με δικές τους ευαισθησίες, ιδεολογίες και επιδιώξεις. Ας προσπαθήσουμε μια ευρύτερη συνεργασία στην αρχή με χαλαρούς κανόνες και βαθμιαία, μετά από συνεννοήσεις, πιο σταθερούς. Δεν με απασχολεί να τακτοποιήσω τους υπερεκχειλίζοντες εγωισμούς μικροαρχηγών, ούτε κάποιους μόνιμα διαφοροποιημένους έως ότου εξασφαλίσουν αυτό που θέλουν. Με απασχολούν οι πολλοί που όπως στα χρόνια της δικτατορίας, θέλουν να βοηθήσουν, να εκφράσουν τις αγωνίες τους, να δράσουν, να ξεφύγουν από την ισοπέδωση στην οποία έχουν εκτεθεί, να σπάσουν τα αόρατα δεσμά που τους επιβάλλουν να συμμορφωθούν. Αυτούς πρέπει να εντάξουμε στην προσπάθειά μας που το σύστημα εσκεμμένα ή άθελα αποκλείει σήμερα τα νέα πρόσωπα, τις νέες κινητοποιήσεις, τις νέες ιδέες. Ας το αλλάξουμε. Έτσι μόνο μπορούν να γίνουν οι μεγάλες μεταρρυθμίσεις. Από όλους εκείνους που έχουν άποψη, λόγο και θέληση για δημιουργική δράση. Να προχωρήσουμε με θάρρος,

φαντασία, συναίσθημα ευθύνης όπως το 1974. Το ΠΑΣΟΚ σε συνεργασία με πολλούς άλλους μπορεί να γίνει μοχλός αυτής της αλλαγής. Να βάλει τις βάσεις για ένα νέο μεγάλο Κίνημα, ένα ρεύμα ανανέωσης που θα είναι καθοριστικό για να ξεπεραστούν οι συνέπειες της κρίσης. Να υπάρξει μια παράταξη δημιουργίας και αλληλεγγύης που θα εξασφαλίσει την ανάκαμψη, τη δουλειά, το εισόδημα, το μέλλον.